

Rapport

Lelystad, september 2021

Landschapsbeheer Flevoland

Zorg voor ons landschap

Botter 14-03
8232 JP Lelystad
T(0320) 29 49 39

flevoland@landschapsbeheer.net
www.landschapsbeheer.net

KvK Lelystad 39069897
IBAN:NL73RABO 0110 056493

Ecologisch onderzoek in Tollebeek

Onderzoek naar gierzwaluwen, vleermuizen en huismussen

PMC-83575

Landschap verbindt

Landschapsbeheer Flevoland streeft naar ontwikkeling, beheer en behoud van een ecologisch waardevol landschap met een streekeigen karakter, zowel in het landelijk als stedelijk gebied. Samen met bewoners, overheden en agrariërs zoekt Landschapsbeheer naar kansen voor natuur en landschap.

Het werk van Landschapsbeheer Flevoland is onder te verdelen in vier werkvelden :

Zorg voor ons landschap

DAT DOEN WE SAMEN

Burgerparticipatie

Landschapsbeheer stimuleert betrokkenheid van bewoners bij de natuur en het landschap in de eigen leefomgeving. Samen verantwoordelijk voor de inrichting en het beheer van de eigen 'achtertuin'.

Zorg voor ons landschap

RUIMTE VOOR PLANT EN DIER

Soortenbeheer

In het Flevolandse landschap horen tal van plant- en diersoorten. De (tijdelijke) aanvullende maatregelen die Landschapsbeheer uitvoert, dragen bij aan het realiseren van een zelf functionerend ecosysteem.

Zorg voor ons landschap

BAKENS IN DE TIJD

Cultuurhistorie en Aardkunde

De geschiedenis van Flevoland heeft mens en landschap bepaald. Om de eigen leefomgeving goed te begrijpen speelt kennis van het ontstaan van het gebied een belangrijke rol.

Zorg voor ons landschap

MAAK JE ERF GOED

Landschap

Singels, laanbomen, bermen, dijken, dorpsbossen, weilanden, akkers, stedelijk groen en groot open water zijn dragers van het landschap. Beheer, behoud en ontwikkeling van deze landschapselementen dragen bij aan de beleving van ons landschap.

Titel : **Ecologisch onderzoek voor in Tollebeek bij panden van Mercatus**
Ondertitel : **Onderzoek naar gierzwaluwen, vleermuizen en huismussen**
Auteur : **[REDACTED]**
Rapportnummer : **LBF-2021-038**
Volgnummer : **PMC-83575**
Datum : **september 2021**

Landschapsbeheer Flevoland
Botter 14-03
8232 JP Lelystad

e: flevoland@landschapsbeheer.net

Inhoud

Inleiding.....	4
Materiaal en methode.....	6
1. Resultaat.....	8
2. Mitigerende maatregelen.....	9
3. Staat van instandhouding	10
3.1 Landelijke staat van instandhouding: gewone dwergvleermuis	10
3.2 Lokale staat van instandhouding: gewone dwergvleermuis	10
Conclusie.....	11
Bijlage 1: Velddata.....	13

Inleiding

Mercatus beheert tal van huurhuizen in Noordoostpolder. Enkele huizen in Tollebeek zijn toe aan onderhoudswerkzaamheden. Om goede afwegingen te maken is inzicht nodig in de natuurwaarden van de huizen. De werkzaamheden zijn nodig omdat er anders op termijn (ernstige) schade optreden aan de woningen en sociale veiligheid van de bewoners.

In het algemeen ziet Landschapsbeheer dat huismussen de ruimte tussen de dakgoot en dakrand kunnen gebruiken om onder het dak te komen, zodat zij daar kunnen nestelen. Vanwege de aard van de werkzaamheden, is inzicht nodig naar de huismussen op deze locatie. Vleermuizen kunnen via openingen in de woning (bijvoorbeeld via stootvoegen of andere openingen) de spouw bereiken.

Het is bekend dat er gierzwaluwen broeden in Tollebeek. Maar gezien de constructie van de woningen worden er geen gierzwaluwen verwacht. De woningen hebben geen geschikte openingen voor gierzwaluwen. Omdat de natuur soms onvoorspelbaar is, heeft Landschapsbeheer een bezoek afgelegd om te kijken of er gierzwaluwen boven de wijk vlogen. Tijdens dit bezoek op 06-06-2020 vlogen er geen gierzwaluwen bij deze panden. Ook is er tijdens dit bezoek geen enkele indicatie waargenomen dat deze soort deze panden gebruikt. Daarmee is het uitgesloten dat er verblijfplaatsen aanwezig zijn van gierzwaluw.

Mercatus vraagt Landschapsbeheer Flevoland vanwege haar expertise op gebied van ecologie om de natuurwaarden in kaart te brengen.

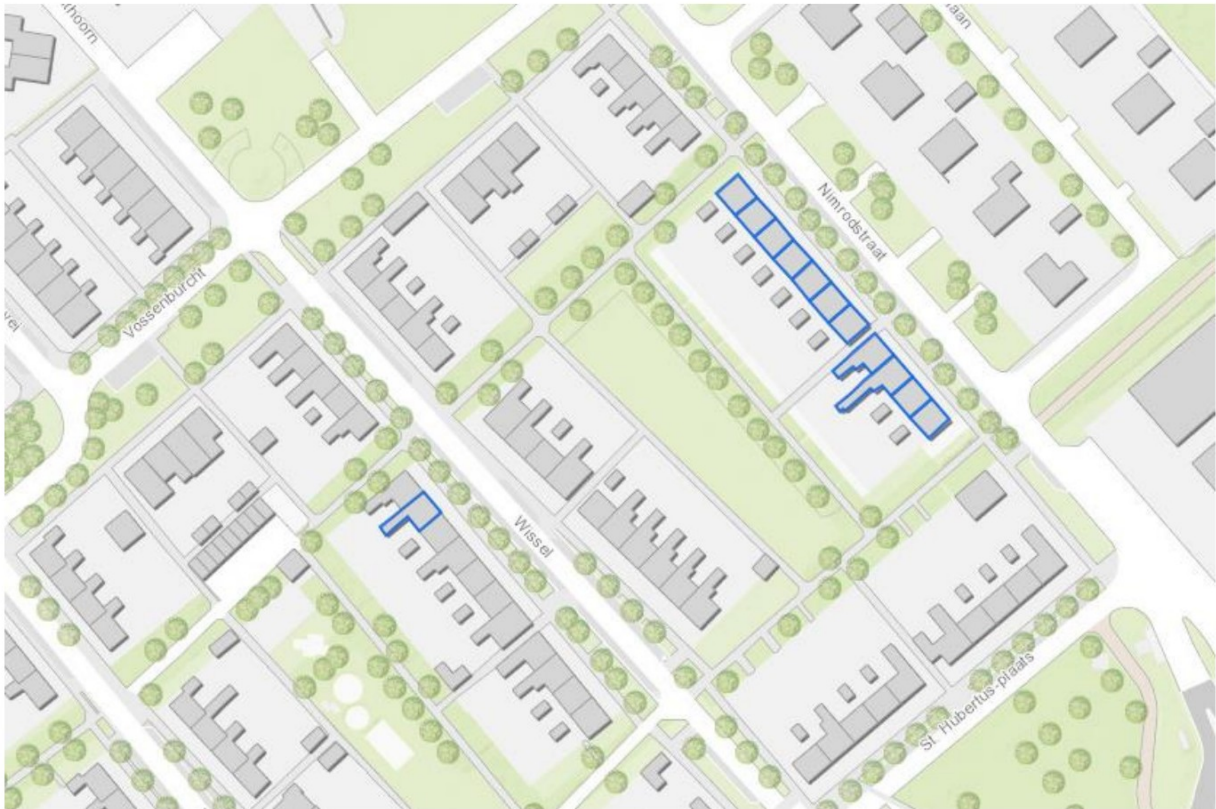
Onderzoeksgebied

Tabel 1 geeft aan welke straten in 2021 onderzocht zijn op de aanwezigheid van beschermde soorten. Figuur 1 geeft het onderzoeksgebied weer.

Tabel 1. Overzicht studiegebied.

Plaatsnaam	Straatnamen	Huisnummers
Tollebeek	Nimrodstraat	12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32
	Wissel	14

Figuur 1. Onderzoekgebied in Tollebeek. De blauw gearceerde panden zijn onderzocht op het voorkomen van huismus en vlermuizen.

Materiaal en methode

De gevraagde onderzoeksinspanning voor de huismus en vleermuizen is vastgelegd in een soortenstandaard (RVO). Op basis van deze soortenstandaard dient de volgende onderzoeksinspanning uitgevoerd te worden:

Huismus:	twee bezoeken in de periode 1 april - 15 mei. Onderzoek vindt overdag (9.00-16.00 uur) plaats liefst bij zonnig weer.
Vleermuis:	In de periode 15 mei - 15 juli: twee bezoeken In de periode 15 augustus - 1 oktober: twee bezoeken Rond 15 augustus ook een onderzoek naar mogelijke massawinterverblijven. Onderzoek vindt bij voorkeur plaats in de ochtendschemer (invliegen) m.u.v. het zoeken naar massawinterverblijven dat in de middernacht plaatsvindt.

Huismus

Voor de huismus wordt in het voorjaar gezocht naar een zonnige dag met relatief hoge temperaturen. Het gebied wordt geïnventariseerd door alle territorium indicerende dieren te noteren. Het betreft vooral tjilpende mannetjes, parende mussen, mussen die voer brengen, maar ook dieren die nestmateriaal onder het dak aanbrengen of waarvan de nesten gedeeltelijk zichtbaar zijn worden genoteerd.

Het voorjaar kwam in 2021 pas laat op gang. Daarom is besloten om een extra bezoek af te leggen voor huismus in mei.

Zie bijlage 1 voor de velddata waarop de veldbezoeken zijn uitgevoerd.

Vleermuizen

Voor het inventariseren van een groter gebied is inventariseren in de ochtend noodzakelijk. In de schemer zijn de dieren ongeveer een halfuur aan het zwermen bij de invliegopening aan een woning (bijvoorbeeld een dakrand, of spouwventilatie-opening of loodflap). In dit halfuur moet de onderzoeker deze locatie dus passeren om het verblijf te kunnen vinden. Ruim voor de start van de schemer zijn de onderzoekers in het gebied en fietsen door het deelgebied op zoek naar de zwermdende dieren. Elke straat en elke steeg tussen de huizen wordt minimaal drie keer bezocht. De plek waar het laatste dieren zijn aangetroffen wordt vaak nog eens extra gecontroleerd.

Meervleermuis, laatvlieger en gewone dwergvleermuis zijn de belangrijkste huis bewonende vleermuissoorten van Flevoland. Het tijdstip waarop de dieren inzwermen verschilt.

Meervleermuis vroeg in de schemer, gewone dwergvleermuis laat in de schemer en laatvlieger ertussen in. Omdat we altijd voor de start van de schemer in het gebied zijn, zouden we alle drie de soorten moeten kunnen aantreffen.

In bijlage 1 staan de data weergegeven waarop het onderzoek heeft plaatsgevonden.

Voor het vleermuisonderzoek geldt tevens het volgende:

De temperaturen waren altijd boven de 10 °C in de periode mei-augustus en boven de 7 °C in september, er was geen neerslag en de wind was minder dan 5 Bf. Gezien het koude voorjaar van 2021 en het belang om

Dwergvleermuizen zwermen in de ochtendschemer gedurende ongeveer een half uur nabij de verblijfplaats alvorens binnen te gaan. Dit is een ideaal tijdstip om een verblijfplaats van een vleermuis te vinden. In de paartijd roepen de mannetjes van de gewone dwergvleermuis in de ochtend vooral vanuit de paarplek en de mannetjes roepen nauwelijks meer vliegend, wat in de avond vaak het geval is.

Vleermuizen worden geïnterviewd met vleermuisdetectoren. Tijdens het onderzoek is door verschillende medewerkers van Landschapsbeheer gebruik gemaakt van de volgende apparatuur Petterson 100, Petterson D240x, Batlogger en Skye 200.

Het onderscheid tussen een kraamkolonie, zomerverblijf en paarverblijf is enerzijds afhankelijk van het aantal dieren en/of de periode van het jaar:

- Aantal dieren > 10 in periode mei - 15 juli is een kraamkolonie
- Aantal dieren < 10 in periode mei - 15 juli of geen roepactiviteit in periode 15 juli - 1 oktober is een zomerverblijf
- Roepend dier in de periode 15 juli - 1 oktober is paarverblijf.

1. Resultaat

Huismus

Binnen dit onderzoek zijn geen nesten van huismus geconstateerd. Er zijn geen verblijfplaatsen aanwezig van deze soort in de onderzochte panden. De huismus wordt niet geschaad in zijn leefomgeving door de voorgenomen werkzaamheden.

Gewone dwergvleermuis

Binnen dit onderzoek is een zomerverblijf geconstateerd van gewone dwergvleermuis. Ook zijn er 3 paarverblijven geconstateerd. Zie tabel 2 en figuur 2 voor de verspreiding door het deelgebied.

Tabel 2. Resultaten gewone dwergvleermuis.

Soort	Adres	Aantal nesten/verblijven
Gewone dwergvleermuis	Nimrodstraat 32	1 zomerverblijf, 1 paarverblijf
Gewone dwergvleermuis	Nimrodstraat 24	1 paarverblijf
Gewone dwergvleermuis	Nimrodstraat 12	1 paarverblijf

Datum: 20-09-2021 Formaat: A5 Projectie: RD New; Schaal: 1 cm=10 meter

Figuur 2. Resultaat vleermuizen.

2. Mitigerende maatregelen

Bij het uitvoeren van de werkzaamheden zal rekening gehouden moeten worden met de aanwezigheid van de volgende soort: gewone dwergvleermuis. Dit hoofdstuk beschrijft per soort hoe Mercatus dient te handelen bij aanwezigheid van één of meerdere beschermde soorten.

Eenzijds door te werken in de minst schadelijke periode: de groene perioden voor vleermuizen in figuur 3. Daarnaast zijn hieronder per soort(groep) aanvullende en mitigerende maatregelen omschreven, waar de uitvoerder zich aan dient te houden.

jan	feb	maa	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	
groen	groen	oranje	rood	rood	rood	rood	rood	oranje	groen	groen	groen	gewone dwergvleermuis zomerverblijf
groen	groen	groen	groen	groen	groen	oranje	rood	rood	oranje	groen	groen	gewone dwergvleermuis paarverblijf

Figuur 3. Perioden waarin de gewone dwergvleermuis gebruik maakt van het verblijf. Van groen, oranje tot rood intensiveert het gebruik. Voor vleermuizen kan gewerkt worden in de groene periode.

Vleermuizen

Voor elke verblijfplaats die zijn functie niet meer kan vervullen, dienen alternatieve verblijfplaatsen gerealiseerd te worden. De benodigde inspanning is afhankelijk van de functie van de verblijfplaats.

Paarverblijven en zomerverblijven

Bij het uitvoeren van werkzaamheden in de woonwijk zal sterk rekening gehouden moeten worden met de aanwezigheid van de gewone dwergvleermuis. Willen de werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden dan zullen effecten op de gewone dwergvleermuis zodanig gemitigeerd moeten worden dat er geen schade aan de populatie plaatsvindt.

Voor zover mogelijk moeten de verblijfplaatsen van de vleermuizen gespaard worden. Indien de verblijfplaatsen in de rode periode (zie figuur 3) weer beschikbaar zijn hoeft er niet gemitigeerd te worden. Als dit niet mogelijk is of als de verblijfplaatsen tijdelijk niet beschikbaar zijn in de kwetsbare periode (de oranje/rode periode in figuur 3) dienen de verblijfplaatsen gemitigeerd te worden door ten minste **4** alternatieve locaties. De alternatieve locaties dienen minimaal twee maanden (effectief) beschikbaar te zijn alvorens het verblijf te verstoren.

Indien de vleermuisverblijven verstoord worden, is een ontheffing Wet natuurbescherming, onderdeel beschermde soorten, nodig. Deze kan aangevraagd worden via de Provincie Flevoland middels een apart daarvoor ontwikkeld formulier.

Broedende vogels algemeen

Buiten de vogels met een speciale status binnen de Wet natuurbescherming, dient rekening gehouden te worden met de andere broedende vogels, die geen speciale status hebben in de Wet natuurbescherming. Broedende vogels mogen nooit verstoord worden door de werkzaamheden, dus dienen ook nesten nabij de huizen, die in de verstoringszone van de werkzaamheden liggen niet verstoord te worden. Het merendeel van de vogels broedt tussen 15 maart en 15 juli zodat werken in de periode lastig kan zijn. Maar soorten als boerenzwaluw broeden soms wel tot in september, dit vraagt altijd aandacht.

Het is niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verstoren van broedende vogels.

3. Staat van instandhouding

Er is gekeken naar de staat van instandhouding. Dit is een maat waarmee een inschatting wordt gemaakt van de duurzaamheid van de populatie. Bij de beoordeling worden vier hoofdaspecten meegewogen. Het gaat hierbij om: verspreiding, populatie, leefgebied en toekomstperspectief.

3.1 Landelijke staat van instandhouding: gewone dwergvleermuis

Uit elk onderzoek dat uitgevoerd wordt door Landschapsbeheer in Flevoland blijkt dat de gewone dwergvleermuis een zeer gewone verschijning is en dat hij veelvuldig voorkomt. Dat er gewone dwergvleermuis in dit onderzoek aangetroffen werden voorkwamen was dan ook weinig verrassend.

De populatie van de gewone dwergvleermuis wordt in Nederland beschouwd als thans niet bedreigd (rode lijst, 2009). De landelijke staat van instandhouding wordt beschouwd als **gunstig**.

3.2 Lokale staat van instandhouding: gewone dwergvleermuis

Hoewel er weinig onderzoeksgegevens beschikbaar zijn over de lokale stand van instandhouding van de gewone dwergvleermuis in Tollebeek, ziet Landschapsbeheer geen reden om aan te nemen dat de populatie een andere trend volgt dan de landelijke. Daarmee is de populatie van de gewone dwergvleermuis in Tollebeek **gunstig**. De verspreiding van de gewone dwergvleermuis heeft een nationale dekking. Daarmee is de populatie in Tollebeek niet geïsoleerd, er kan uitwisseling plaatsvinden met andere populaties. Er lijken in Tollebeek geen andere bedreigingen te zijn dan dat er landelijk zijn. Daarnaast is, om kennis op te doen over de lokale populatie, een groter gebied onderzocht dan alleen de locaties die beheert worden door Mercatus.

In de directe omgeving van het onderzoeksgebied is 1 kraamverblijf aangetroffen. Daarnaast zijn er 3 zomerverblijven en 9 paarverblijven aangetroffen van gewone dwergvleermuizen. Van vorige onderzoeken van Landschapsbeheer is ook bekend dat er regelmatig verblijven gevonden worden van gewone dwergvleermuizen in Tollebeek. Dit ondersteunt de verwachting dat de gewone dwergvleermuis een normale verschijning is in Tollebeek.

Conclusie

Enkele huizen in Tollebeek zijn toe aan onderhoudswerkzaamheden. Om goede afwegingen te maken is inzicht nodig in de natuurwaarden van de huizen. Er was kans op verblijfplaatsen/nesten van: huismuis en vleermuizen. De gevraagde onderzoeksinspanning voor de huismuis en vleermuizen is vastgelegd in een soortenstandaard (RVO). Het onderzoek is uitgevoerd op basis van deze soortenstandaard.

Tabel 1. Overzicht studiegebied.

Plaatsnaam	Straatnamen	Huisnummers
Tollebeek	Nimrodstraat	12, 14, 16, 18, 20, 22, 24, 26, 28, 30, 32
	Wissel	14

Binnen het nader onderzoek zijn verblijfplaatsen aangetroffen van: gewone dwergvleermuis (1 zomerverblijf, 3 paarverblijven). Deze bevinden zich op de volgende adressen (tabel 2):

Tabel 3. Resultaten gewone dwergvleermuis.

Soort	Adres	Aantal nesten/verblijven
Gewone dwergvleermuis	Nimrodstraat 32	1 zomerverblijf, 1 paarverblijf
Gewone dwergvleermuis	Nimrodstraat 24	1 paarverblijf
Gewone dwergvleermuis	Nimrodstraat 12	1 paarverblijf

Bij het uitvoeren van de werkzaamheden zal sterk rekening gehouden moeten worden met de aanwezigheid van de gewone dwergvleermuis.

Eenzijds door te werken in de minst schadelijke periode: de groene perioden voor vleermuizen in tabel 3, afhankelijk van het aangetroffen verblijf (BIJ12, 2017). Daarnaast zijn hieronder per soort(groep) aanvullende en mitigerende maatregelen omschreven, waar de uitvoerder zich aan dient te houden.

Tabel 4. Perioden waarin de gewone dwergvleermuis gebruik maakt van het verblijf. Van groen, geel, oranje tot rood intensiveert het gebruik. Voor vleermuizen kan gewerkt worden in de groene periode.

jan	feb	maa	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	
Green	Green	Yellow	Red	Red	Red	Red	Red	Green	Green	Green	Green	Gewone dwergvleermuis zomerverblijf
Green	Green	Green	Green	Green	Green	Yellow	Red	Red	Yellow	Green	Green	Gewone dwergvleermuis paarverblijf

Vleermuizen

Voor elke verblijfplaats die zijn functie niet meer kan vervullen, dienen alternatieve verblijfplaatsen gerealiseerd te worden. De benodigde inspanning is afhankelijk van de functie van de verblijfplaats.

Paarverblijven en zomerverblijven

Bij het uitvoeren van werkzaamheden in de woonwijk zal sterk rekening gehouden moeten worden met de aanwezigheid van de gewone dwergvleermuis. Willen de werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden dan zullen effecten op de gewone dwergvleermuis zodanig gemitigeerd moeten worden dat er geen schade aan de populatie plaatsvindt.

Voor zover mogelijk moeten de verblijfplaatsen van de vleermuizen gespaard worden. Indien de verblijfplaatsen in de rode periode (zie tabel 3) weer beschikbaar zijn hoeft er niet gemitigeerd te worden. Als dit niet mogelijk is of als de verblijfplaatsen tijdelijk niet beschikbaar zijn in de

kwetsbare periode (de oranje/rode periode in tabel 3) dienen de verblijfplaatsen gemitigeerd te worden door ten minste 4 alternatieve locaties. De alternatieve locaties dienen minimaal twee maanden (effectief) beschikbaar te zijn alvorens het verblijf te verstoren.

Indien de vleermuisverblijven verstoord worden is een ontheffing Wet natuurbescherming, onderdeel beschermde soorten, nodig. Deze kan aangevraagd worden via de Provincie Flevoland middels een apart daarvoor ontwikkeld formulier.

Broedende vogels

Buiten de huismus dient rekening gehouden te worden met de andere broedende vogels, die geen speciale status hebben in de Wet natuurbescherming. Broedende vogels mogen nooit verstoord worden door de werkzaamheden, dus dienen ook nesten nabij de huizen, die in de verstoringszone van de werkzaamheden liggen niet verstoord te worden. Het merendeel van de vogels broedt tussen 15 maart en 15 juli zodat werken in de periode lastig kan zijn. Maar soorten als boerenzwaluw broeden soms wel tot in september, dit vraagt altijd aandacht.

Het is niet mogelijk om een ontheffing te verkrijgen voor het verstoren van broedende vogels.

Bronvermelding

BIJ12. (2017). *Kennisdocument Gewone Dwergvleermuis*. Utrecht: BIJ12.
rode lijst. (2009).

Bijlage 1: Velddata

Huismus

Datum	Bewolking
15 april 2021	Geen
28 april 2021	Geen
11 mei 2021	Geen

Vleermuizen

Datum	temperatuur	Windkracht
28 mei 2021	10 graden	<5
17 juni 2021	19 graden	<5
18 augustus 2021	15 graden	<5
20 augustus 2021*	17 graden	<5
13 september 2021	15 graden	<5

*Middennachtbezoek

